

RESULTATRAPPORT KURSPROV 3 VT 2018 – HETA NAMN

Arjann Akbari, Andreas Broman

1. Inledning

Kursprovet i svenska 3 och svenska som andraspråk 3 vårterminen 2018 hade titeln *Heta namn* och handlade om namn på människor och platser. Det var det sextonde i ordningen efter skolreformen 2011, och det femte som skrevs av en hel årskurs elever.

I den här rapporten presenteras provgruppens analys av resultatet, baserat på inskickade elevlösningar från landets svensklärare. Först redovisas betygsutfallet i svenska 3 och därefter behandlas resultaten för de elever som läser svenska som andraspråk 3. Det görs också vissa jämförelser med resultatet från tidigare prov. Med något undantag är siffrorna i den löpande texten avrundade till heltal.

Det aktuella kursprovet omfattas av sekretess till och med 2026-06-30 och därför beskrivs inte elevuppgifter, texter eller annan provspecifik information närmare.

1.1 Det insamlade materialet

Insamlingen har gjorts med hjälp av lärare runt om i Sverige, vilka bidragit genom att skicka in lösningar från elever födda ett visst datum varje månad (svenska 3) eller vissa månader (svenska som andraspråk 3). Provggruppen tackar alla lärare för deras arbete med detta.

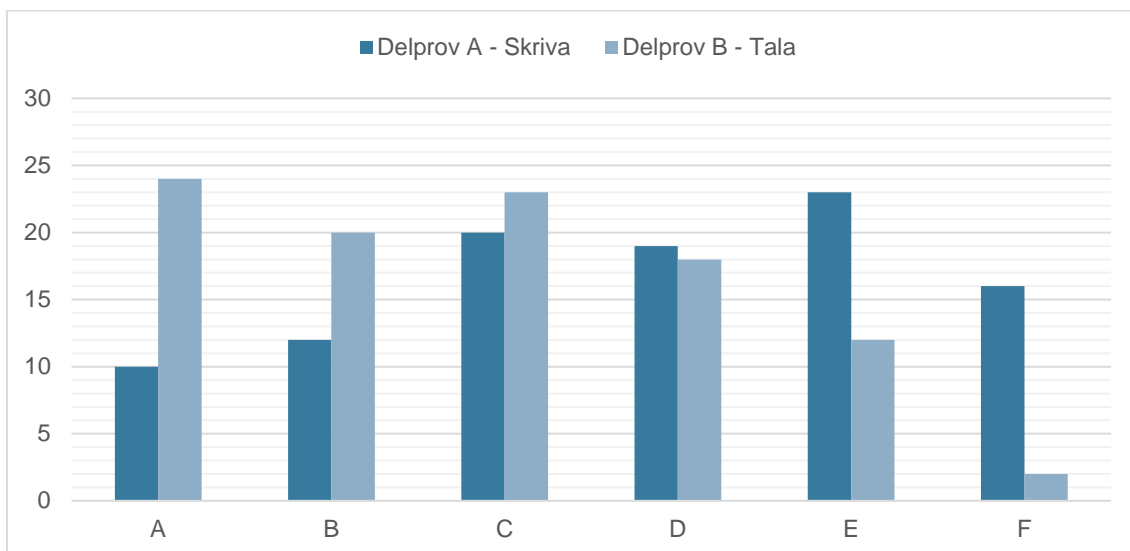
Provggruppen har totalt tagit emot 1304 elevlösningar. Antalet lösningar i svenska 3 uppgår till 881 stycken och antalet lösningar i svenska som andraspråk 3 till 423. Av dessa har 254 stycken sorterats bort på grund av att central information fattas, är svårtolkad eller uppenbart felaktig. Av de återstående 1050 elevlösningarna är 53 procent genomförda av kvinnor och 45 procent genomförda av män medan kön inte är angivet i två procent av fallen. I rapporten redovisas de olika kurserna separat, eftersom andelen elever som följer ämnesplanen i svenska som andraspråk är betydligt större i det insamlade materialet (32 procent) än i realiteten (vt 2016: knappt 7 procent). Kursprov 3 är obligatoriskt endast för högskoleförberedande program och följaktligen är denna grupp störst i materialet. Av de 1171 lösningar där programtillhörighet framgår är 83 procent skrivna av elever på högskoleförberedande program, 15 procent av elever på yrkesförberedande program och knappt två procent av komvuxelever. Denna fördelning är jämförbar med den som gäller för provet som helhet.

Andelen datorskrivna lösningar uppgår till 87 procent, en fortsatt uppgång från 62 procent vt 2014, 67 procent vt 2015, 78 procent vt 2016 och 82 procent vt 2017. Från och med det nationella provet ht 2018 är det obligatoriskt för skolorna att genomföra provet på dator, något som i praktiken alltså till stor del redan har blivit praxis.

2. Provresultat och sammanvägt provbetyg

2.1 Svenska 3

Figur 1 visar betygsfördelningen för svenska 3 uppdelat på delprov A respektive delprov B.

Figur 1. Betygsfördelning för delprov A respektive delprov B (svenska 3).

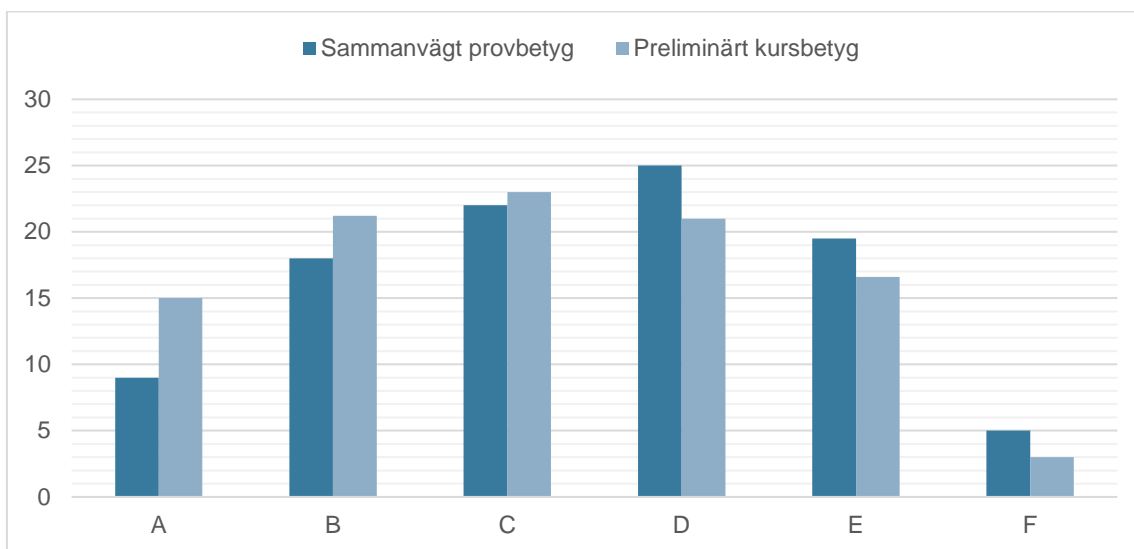
I delprov A erhöll 10 procent av eleverna det högsta betyget, A, medan 12 procent fick B, 20 procent fick C, 19 procent fick D och slutligen var det 23 procent som fick betyget E. Samtidigt som relativt många blivit underkända i delprovet (16 procent) – är det alltså en totalt sett hög andel, 22 procent, som nått de högsta betygen A eller B.

Omräknat i genomsnittlig betygspoäng har delprovets resultat i svenska 3 stigit räknat från de första kursproven som genomfördes i stor skala: från 10,1 vt 2014 till 12,0 poäng vt 2017. För det aktuella delprovet vt 2018 är den genomsnittliga betygspoängen 11,8, vilket kan tyda på att provet som helhet efter en introduktionsperiod med lägre resultat har trätt in i vad som skulle kunna kallas ett normalläge. Som vi ska se nedan är utvecklingen densamma vad gäller delprov B samt sammanvägt provbetyg. Huruvida provresultaten från 2017 och 2018 utgör en ny normalnivå får egentligen inte sitt svar förrän provresultaten från 2019 och kanske även 2020 sammanställs.

Trots de senaste årens tydliga förbättringar i resultat når alltså en grupp elever som läser svenska 3 inte kunskapskraven vad gäller vetenskapligt skrivande sett enbart till resultatet i det nationella provet. Genom lärarenkäter finns viss information rörande vilka kriterier dessa elever inte uppfyller. De flesta lärare anger att det är olika aspekter av källhanteringen som eleverna inte klarat av. Andra vanliga svar handlar om att eleverna har misslyckats med att följa instruktionerna, att anpassa sig till texttypen eller med att nå upp till de språkliga kraven. Studerar man resultatet för de tre olika aspekter som ingår i delprov A är det följdriktigt bedömningsaspekten Innehåll och källhantering som har

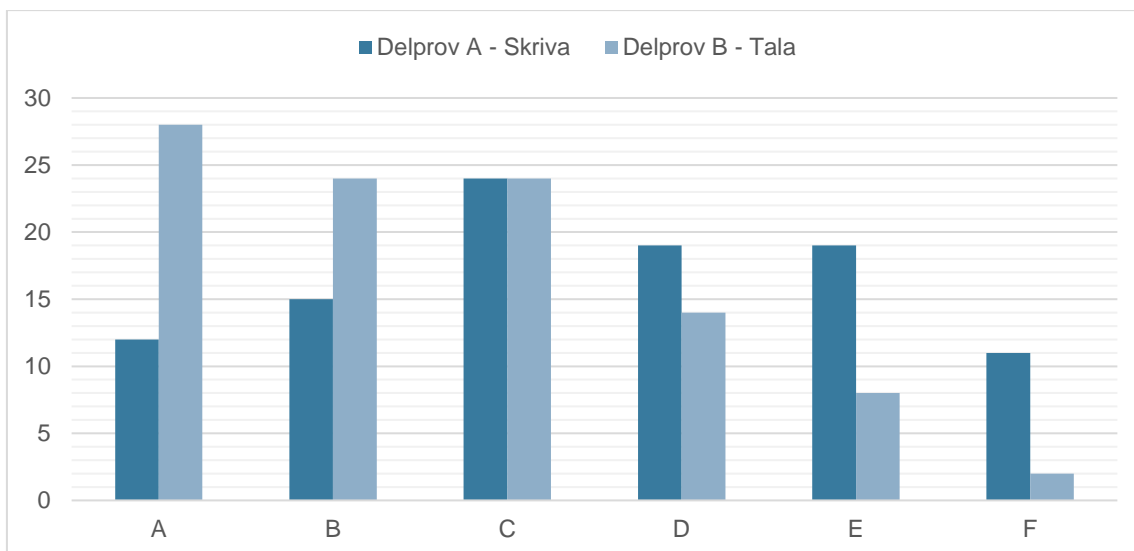
högst andel F: 14 procent. För aspekterna Disposition och sammanhang och Språk och stil är motsvarande siffra 5 respektive 8 procent.

Delprov B, den muntliga delen, är den del där eleverna presterat bäst. Av eleverna fick 24 procent A, 20 procent fick B, 23 procent fick C, 18 procent fick D, 12 procent fick E och 2 procent fick det underkända betyget F. Jämfört med kursprovet vt 2017 är resultatet för delprov B i svenska 3 stabilt, med en tiondels höjning från 15,2 till 15,3 i genomsnittlig betygspoäng.

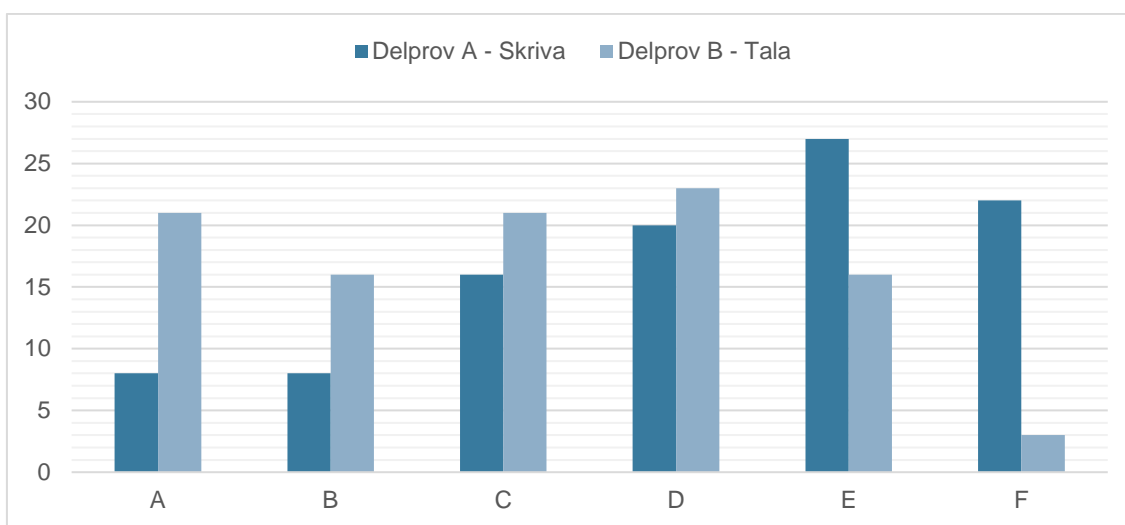
Figur 2. Sammanvägt provbetyg och preliminärt kursbetyg (svenska 3).

Figur 2 visar att sammanvägt provbetyg och angivet preliminärt kursbetyg överensstämmer väl. De preliminära kursbetygen tenderar precis som tidigare år att ligga högre än provbetygen. Noterbart är att andelen elever med A eller B som preliminärt kursbetyg i svenska 3 är påfallande hög – 36 procent – och att denna siffra har stigit från 22 procent 2014, 30 procent 2015 och 32 procent 2016 till förra årets toppnotering på 39 procent. Det sammanvägda provresultatet var 2014–2016 stabilt för de två högsta betygen, med en andel runt 23 procent. I vt 2017 års prov var motsvarande siffra 30 procent och i år alltså något lägre: 27 procent.

Figur 3. Betygsfördelning för kvinnor (svenska 3).

Kvinnor når högre resultat än män oavsett delprov (se figur 3). Kvinnorna klarar sig allra bäst i delprov B med en jämn och hög fördelning på de högsta betygen: 28 procent A, 24 procent B och 24 procent C. För en kvinna är alltså A det vanligaste betyget i delprov B, medan C är vanligast i delprov A.

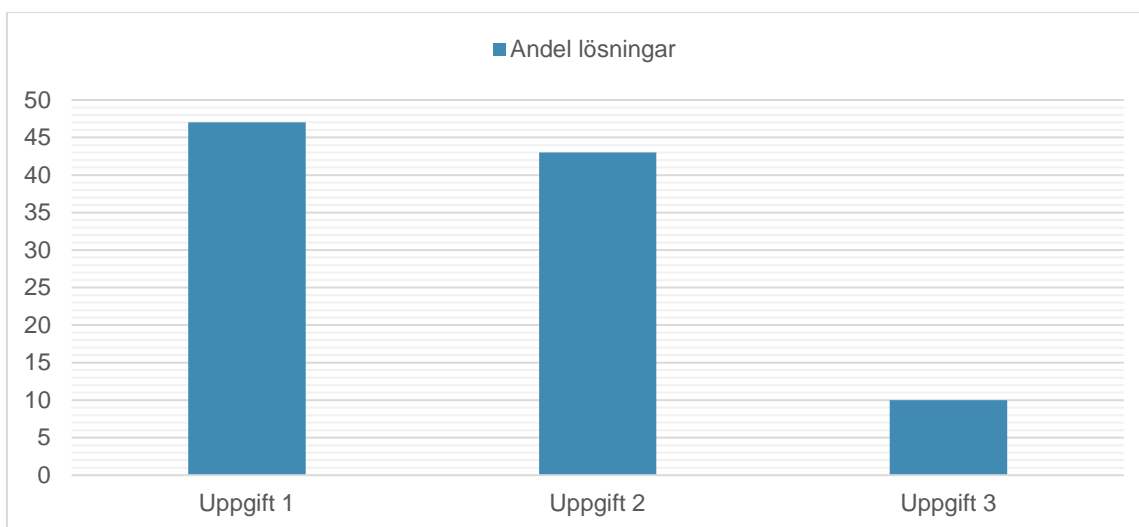

Figur 4. Betygsfördelning för män (svenska 3).

Betyddligt färre män än kvinnor når de högsta nivåerna i delprov A, samtidigt som andelen underkända i samma delprov är dubbelt så hög (figur 4). I delprov A är det enskilt vanligaste betyget E (27 procent) men andelen män som inte klarar minst betyg E i delprovet i skriftlig framställning är alltså stor (22 procent). I delprov B är det emellertid bara 3 procent av männen som får betyget F medan fördelningen på de fem godkända betygen är tämligen jämn med toppar för D (23 procent) men också för A och C (båda 21 procent).

Delprov A kan även studeras utifrån val av uppgift. Uppgift 1 var med liten marginal populärast, vilket kan utläsas i figur 5. Den valdes av 47 procent av eleverna medan

Uppgift 2 valdes av 43 procent och Uppgift 3 av enbart 10 procent av eleverna. Här kan inflikas att den första uppgiften i häftet har varit populärast i tre av fyra prov som tidigare genomförts i stor skala.

Figur 5. Andelen elevlösningar fördelade på uppgift (svenska 3).

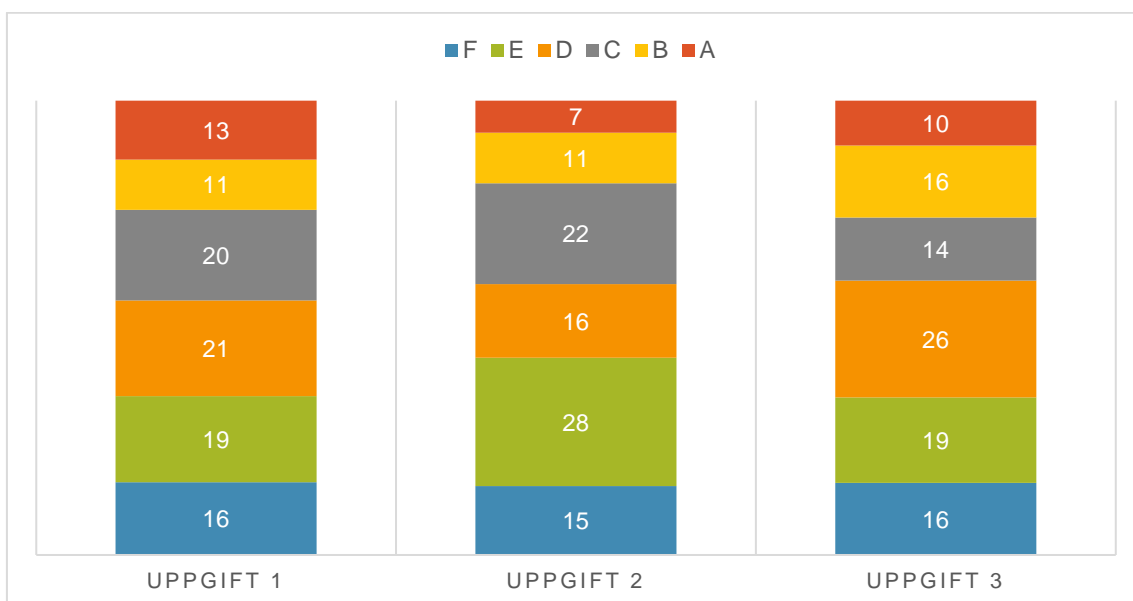
Uppdelat på kön är den inbördes rangordningen av uppgifterna olika för kvinnor och män, då männen med liten marginal favoriserat Uppgift 2 (se tabell 1). Männen har också valt Uppgift 3 i högre utsträckning än kvinnorna. Uppgift 3 hade ett annat fokusområde jämfört med de båda andra uppgifterna, och detta förefaller ha påverkat val av skrivuppgift.

Tabell 1. Val av uppgift i delprov A fördelat på kön i procent (svenska 3).

Uppgift	Kvinnor	Män
1	52	42
2	41	44
3	7	14

Figur 6 nedan visar betygsutfallet i de olika valbara uppgifterna. Det är dock vanskligt att dra slutsatser kring uppgifternas inbördes svårighetsgrad utifrån betygsutfallet på varje enskild uppgift, eftersom elevunderlaget skiljer sig åt. Speciellt för den minst valda Uppgift 3 blir resultatet svårtolkat med litet underlag för varje betygssteg. Uppgift 1 sticker likväl ut positivt med 13 procent A samtidigt som Uppgift 2 visar upp en sämre betygsprofil med fler E och färre A. I lärarenkäten har 76 procent av de svarande uppgift att uppgifterna var likartade i svårighetsgrad, något lägre än tidigare år, men de flesta lärare som lämnat en kommentar har menat att Uppgift 3 var den svåra uppgiften. En trend från de första åren var att jämförelseuppgiften genererat högst betyg, men detta har inte varit fallet varken 2017 eller 2018. I det aktuella provet är Uppgift 2 den jämförande. Slutligen kan det noteras att andelen underkända elever är i stort sett lika stor i alla tre uppgifter. Det kan tolkas som att det är dessa elevers bristande kunskaper i ve-

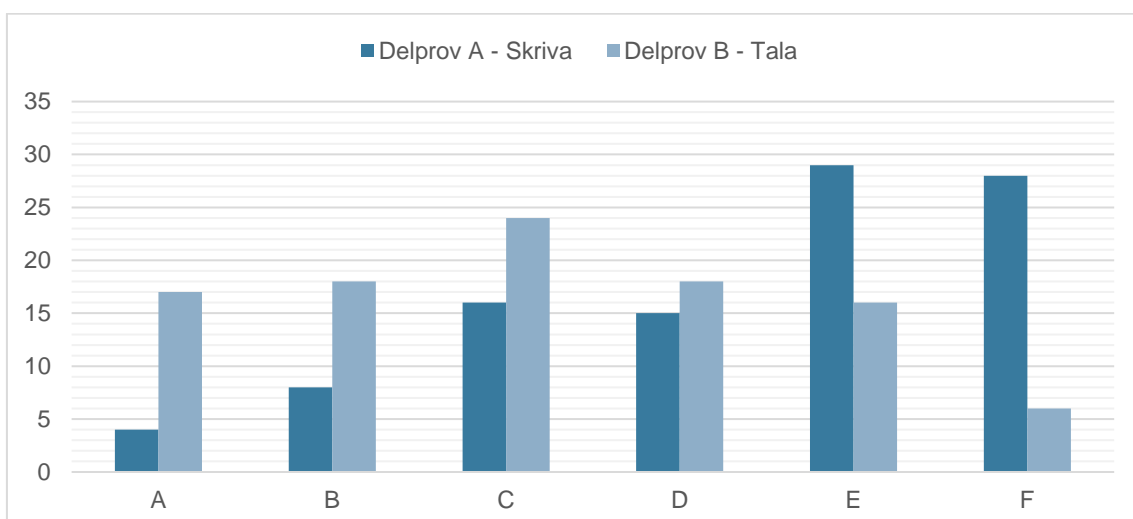
tenskapligt skrivande som gör att de inte når upp till kraven eller som att valet av uppgift eller uppgiftens utformning åtminstone på gruppnivå inte har betydelse.

Figur 6. Betygsutfall fördelat på uppgift (svenska 3).

2.2 Svenska som andraspråk 3

Det insamlade materialet i avsnittet som behandlar svenska som andraspråk 3 består av enbart 349 elevlösningar, varför slutsatserna får betraktas som tentativa. Resultatet från det insamlade materialet visar dock god överensstämmelse med det slutliga provresultatet för andraspråksinlärare i kursprovet vt 2017 (SCB:s statistik) och kan därför tillmätas viss relevans.

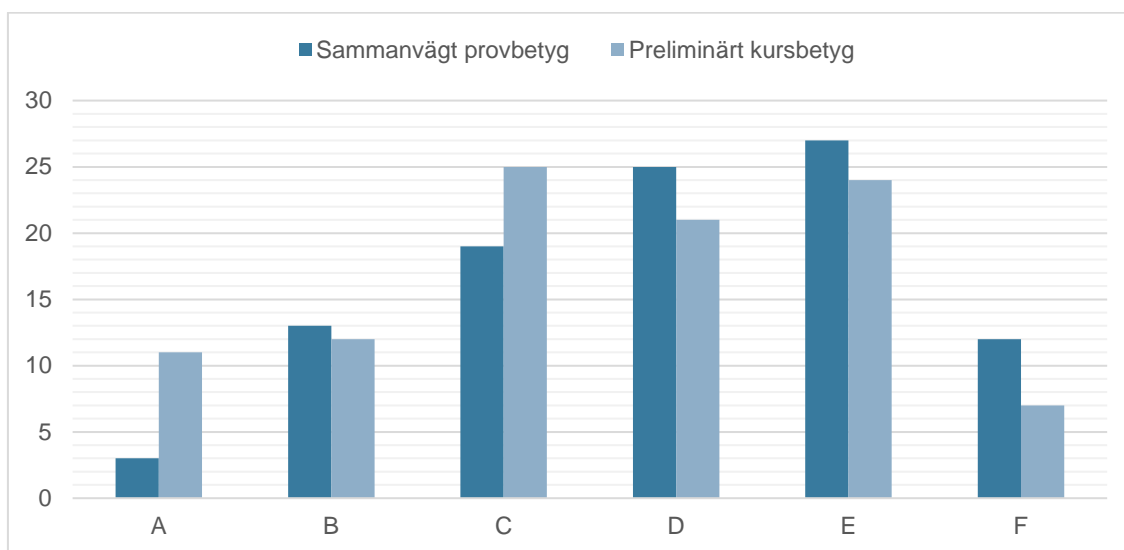

Figur 7. Betygsfördelning för delprov A respektive delprov B (svenska som andraspråk 3).

Eleverna i svenska som andraspråk 3 har lägre resultat i delprov A jämfört med elever som följer ämnesplanen i svenska. Som figur 7 visar är andelen underkända elever 28 procent (markant ner från 37 procent vt 2017 och 40 procent vt 2016), och dessa elever

når alltså inte kunskapskraven när det gäller vetenskapligt skrivande sett till resultatet på det nationella provet. För övriga betygssteg är trenden i stort sett fallande med 29 procent E, 15 procent D, 16 procent C, 8 procent B och 4 procent A. Betygsutfallet i delprov A är förbättrat jämfört med vt 2017 genom att en större andel elever får de godkända betygen E och D i stället för F. Studerar man resultatet för de tre olika aspekter som ingår i delprov A är det även i svenska som andraspråk 3 aspekten Innehåll och källhantering som har högst andel F: 23 procent. Aspekten Disposition och sammanhang genererade 12 procent F och för Språk och stil är motsvarande siffra 14 procent. Medan eleverna som läser svenska 3 i huvudsak misslyckas med innehållsdelen har alltså andraspråksinlärarna problem med samtliga aspekter och inte minst språkaspekten innebär ett tydligt hinder. Ändå är årets resultat tydligt bättre än föregående år då 21 procent av eleverna underkändes i språkaspekten.

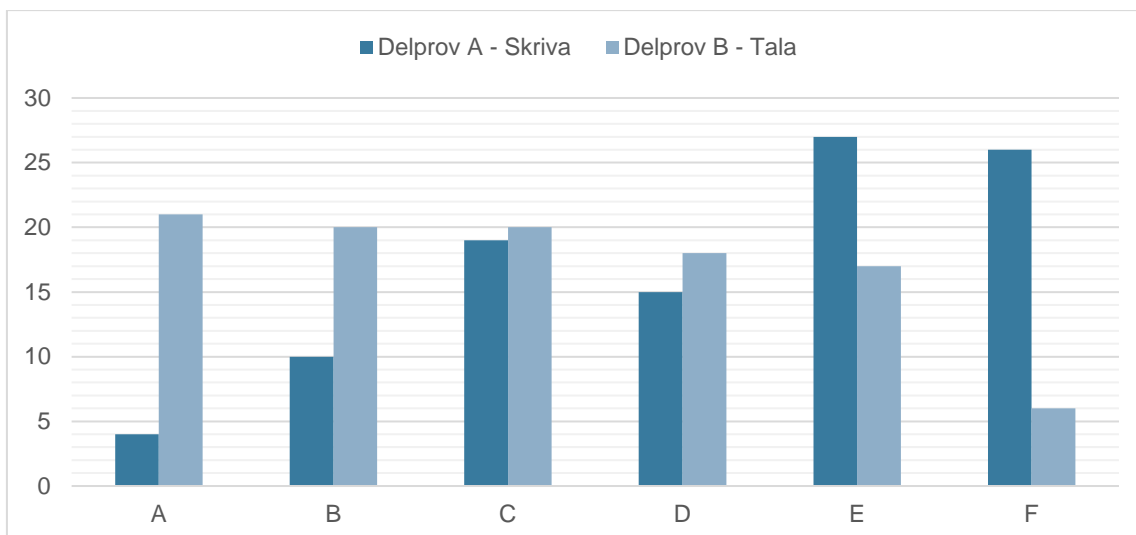
I delprov B är resultaten högre. Muntlig framställning är något de allra flesta elever förefaller att behärska. Spridningen inom gruppen påminner om en något flackare normalfördelningskurva med C som det enskilt vanligaste betyget (24 procent). Andelen underkända elever är bara 6 procent, en förbättring från året innan (9 procent), och 35 procent når samtidigt de högsta betygen A och B (2017: 32 procent, 2016: 27 procent).

Figur 8. Sammanvägt provbetyg och preliminärt kursbetyg (svenska som andraspråk 3).

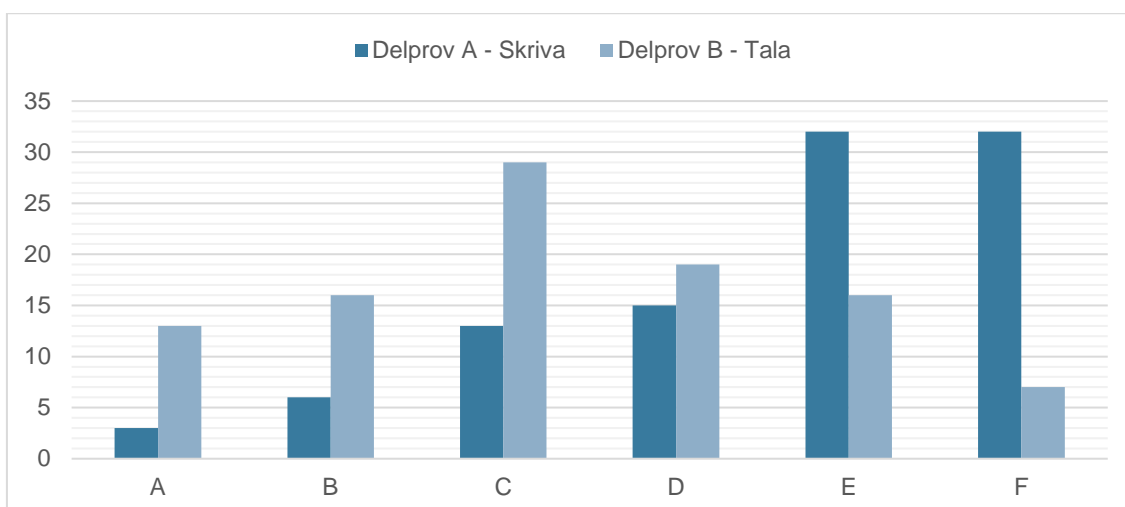
Figur 8 ovan visar på samma förhållande mellan det sammanvägda provbetyget och det preliminära kursbetyget som för svenska 3. Fördelningen mellan de olika betygsstegen överensstämmer tämligen väl, men det preliminära kursbetyget tenderar att ligga högre. Skillnaderna mot vt 2017 är marginella, med undantag för att alltså färre får F som provbetyg och att andelen elever med A som preliminärt kursbetyg ökat från 4 till 11 procent i det insamlade materialet.

Figureerna 9 och 10 visar betygsutfallet för kvinnor respektive män. I delprov A är andelen F bland kvinnor hög: 26 procent. I delprov B har kvinnorna fördelat sig jämnt på de godkända delprovsbetygen och med liten marginal är A det vanligaste betyget, medan det underkända betyget F är det minst vanliga utfallet (6 procent).

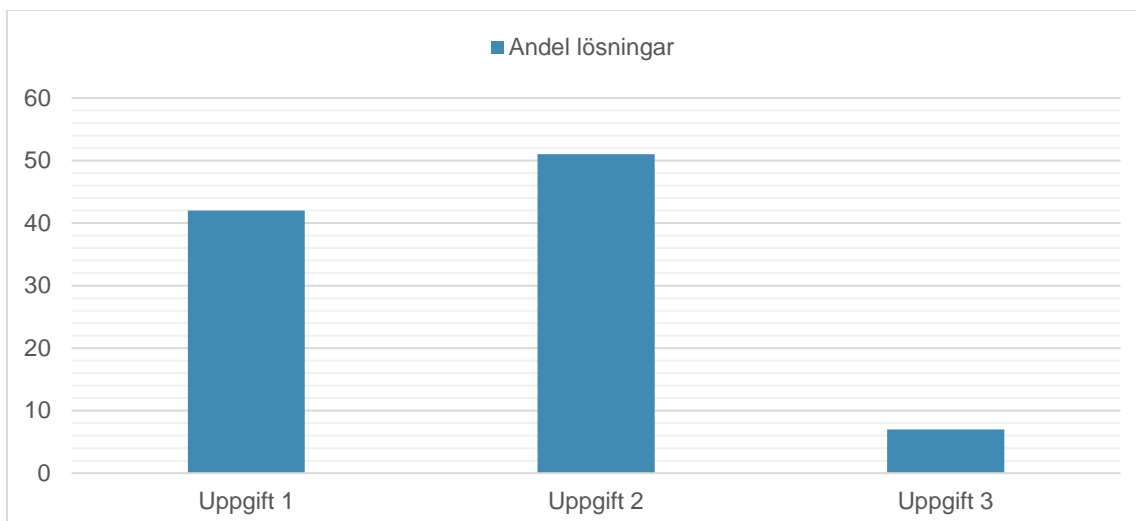
Figur 9. Betygsfördelning för kvinnor (svenska som andraspråk 3).

I delprov A når färre män de högsta betygen A och B jämfört med kvinnor. I delprov B återfinns samma mönster med totalt 41 procent A eller B för kvinnorna men 29 procent för männen. Den tydligaste skillnaden mellan män och kvinnor som läser svenska som andraspråk 3 förefaller ligga i resultatet på det muntliga delprovet, där kvinnor i högre grad når de högre betygen.

Figur 10. Betygsfördelning för män (svenska som andraspråk 3).

Om man studerar delprov A utifrån uppgift ser man att Uppgift 1 valdes av 42 procent av eleverna, Uppgift 2 av 51 procent och Uppgift 3 av 7 procent av eleverna (figur 11). Jämfört med svenska 3-eleverna har alltså Uppgift 1 och Uppgift 2 bytt plats, medan Uppgift 3 varit den klart minst populära oavsett svenskämne.

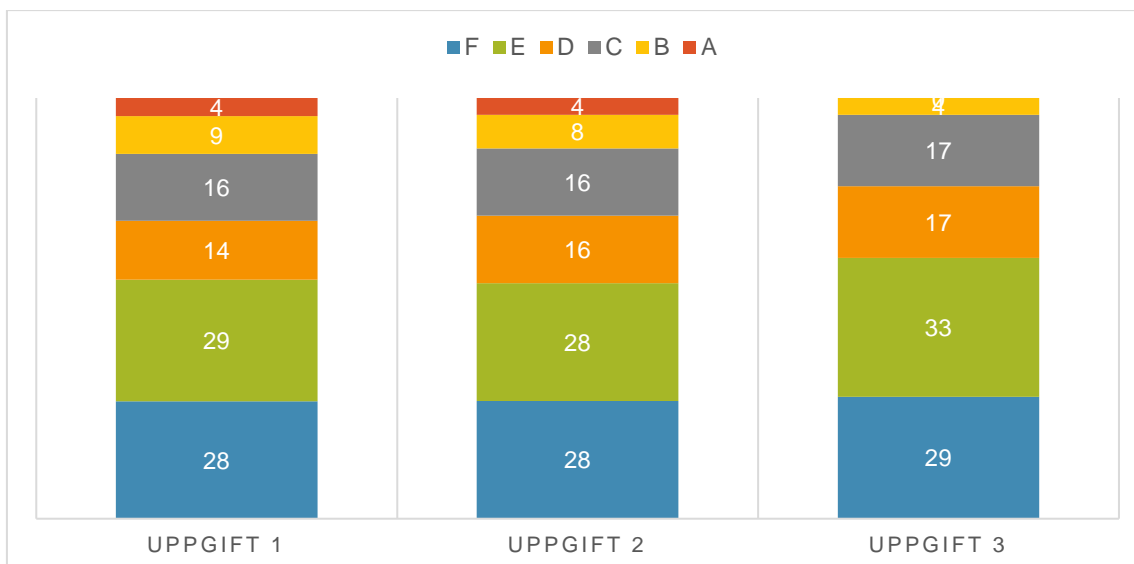
Figur 11. Andelen elevlösningar fördelade på uppgift (svenska som andraspråk 3).

Uppdelat på kön är den inbördes rangordningen av uppgifterna likadan för både kvinnor och män (tabell 2). Precis som i svenska 3 har männen valt Uppgift 3 i högre grad.

Tabell 2. Val av uppgift i delprov A fördelat på kön i procent (svenska som andraspråk 3).

Uppgift	Kvinnor	Män
1	45	39
2	51	52
3	5	9

Med undantag för frånvaron av A-lösningar i den ”ovanliga” Uppgift 3 är de tre uppgifterna mycket lika varandra vad gäller betygsutfall. Antalet lösningar i ämnet är dock relativt få och underlaget för varje enskild uppgift och enskilt betygssteg blir därför påfallande litet, inte bara för Uppgift 3. Även om resultatet i figur 12 nedan således bör ses som osäkert kan man ändå se en likhet med utfallet i svenska 3, nämligen att andelen F i de tre valbara uppgifterna också här är närmast identiskt.

Figur 12. Betygsutfall fördelat på uppgift (svenska som andraspråk 3).

3. Avslutning

Sammanfattningsvis påminner resultatet i kursprovet vt 2018 om föregående års prov. I flera hänseenden har resultaten i provet höjts tydligt de senaste åren, men i och med detta prov har de planat ut, främst vad gäller delprov A i svenska 3. Kanske har den punkt nåtts där varken kursen eller provet uppfattas som någonting nytt och oklart, vilket tidigare bör ha inverkat negativt på undervisning, provförberedelser och genomförande. I delprov B är resultatet att betrakta som oförändrat sedan 2015 och till skillnad från det skriftliga delprovet når stora elevgrupper höga resultat samtidigt som få underkäns. De båda delproven har med andra ord fortsatt olika resultatprofiler. I svenska 3 presterar kvinnorna klart bättre än männen i båda delproven medan skillnaden mellan könen är något mindre för andraspråksinlärarna. Gemensamt för samtliga elever var att männen var något mer positiva till Uppgift 3, men att Uppgift 1 och Uppgift 2 med stor marginal var elevernas huvudval oavsett svenskämne.

2018-09-07